

Participatie kwetsbare jeugd

Corian Messing en Bas Wijnen

www.nji.nl

Participatie kwetsbare jeugd en drie transities

Zo'n 135.000 jongeren tussen de 15 en 25 zijn op dit moment werkloos. Een substantieel deel van die jongeren slaagt er niet of nauwelijks in om duurzaam een positie op de arbeidsmarkt te verwerven. We hebben het dan over jongeren die (zonder startkwalificatie) uitstromen uit speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en mbo 1, voortijdige schoolverlaters uit regulier onderwijs, jongeren met een beperking die hen belemmert deel te nemen aan de arbeidsmarkt en specifieke groepen zoals jongeren die uit detentie komen, jongeren uit de residentiele jeugdzorg en zwerfjongeren. Een indicatie van het aantal kwetsbare jongeren dat jaarlijks een plek zoekt op de arbeidsmarkt:

Uitstroom naar de arbeidsmarkt

Deelgroep	Aantal (schatting)
Uitstroom afkomstig uit het praktijkonderwijs	3000
Uitstroom afkomstig uit het voortgezet speciaal onderwijs (waaronder oa. jongeren uit residentiele jeugdzorg/ jeugddetentie)	3450
Zonder diploma afkomstig uit mbo 1	3431
Met diploma afkomstig uit mbo 1	8336
Voortijdig schoolverlaters uit regulier VO en mbo 2, 3 en 4	24.519
Totaal aantal toetredende jongeren, zonder startkwalificatie	42.736

Bron: ministerie van OCW.

De hier genoemde groepen jongeren zijn erg divers van samenstelling, maar ze hebben met elkaar gemeen dat ze een grote kans hebben een deel van hun leven, of zelfs hun leven lang buitenspel te komen staan en in te stromen in sociale voorzieningen of verzeild raken in de criminaliteit. Elke jongere in een kwetsbare positie die erin slaagt daadwerkelijk en duurzaam te participeren op de arbeidsmarkt maakt verschil: minder kosten voor uitkeringen en meer eigenwaarde.

Rond de toeleiding van kwetsbare jongeren naar een startkwalificatie of de arbeidsmarkt is de dynamiek groot vanwege verschillende beleidsontwikkelingen. Er is nog veel onduidelijk en onzeker, mede omdat rond deze groep drie transities samenkomen: de transitie jeugdzorg (de Jeugdwet), de AWBZ en de sociale zekerheid (de Participatiewet en de WWB). Ook zullen deze jongeren te maken krijgen met de effecten van de invoering van passend onderwijs en de veranderingen in het mbo als gevolg van 'Focus op vakmanschap'.

Veranderingen voor kwetsbare jongeren op een rij

Transitie jeugd

Een flink deel van de jongeren voor wie de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt niet vanzelfsprekend is, maakt ook aanspraak op de (jeugd)zorg vanwege multiproblematiek. Met de decentralisatie van de zorg voor jeugd in 2015 worden gemeenten hiervoor verantwoordelijk. De decentralisatie gaat gepaard met een korting op het budget.

Transitie AWBZ naar WMO

De zorg en ondersteuning die de AWBZ nu levert (waaronder de dagbesteding voor gehandicapten), wordt in januari 2015 gedecentraliseerd naar de gemeenten. De (lichte en de langdurige) zorg voor kinderen tot 18 jaar wordt opgenomen in de Jeugdwet, de begeleiding en dagbesteding voor 18+ wordt opgenomen in de WMO. Begeleiding wordt onder andere ingezet voor het bevorderen van zelfredzaamheid van jongvolwassenen met een beperking. De kern-AWBZ blijft beschikbaar voor de intramurale zorg aan gehandicapten en ouderen. Ook deze decentralisatie gaat gepaard met een korting op het budget.

Participatiewet en het sociaal akkoord

Met ingang van 1 januari 2015 worden de bestaande regelingen (Wajong, WSW en WWB) samengevoegd. Voor mensen die (beperkt) kunnen werken, maar daarbij soms zijn aangewezen op ondersteuning komt er één regeling. Uitgangspunt van de wet: zoveel mogelijk mensen aan een gewone baan helpen, zo nodig met steun. De Wajong is er in de toekomst alleen nog voor mensen die volledig en duurzaam niet kunnen werken.

Onderdeel van het sociaal akkoord tussen regering en sociale partners over participatiewetgeving is een garantstelling voor 125.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Zouden de werkgevers onvoldoende banen voor arbeidsgehandicapten realiseren, dan treedt een quotumwet in werking.

Belangrijk nieuw middel voor de arbeidsparticipatie is het op te richten werkbedrijf. Dat wordt de regionale schakel tussen werkgevers, lokale overheid en de doelgroep van de participatiewet.

Passend onderwijs

Met passend onderwijs krijgen scholen de plicht om voor alle leerlingen een passende plek in het onderwijs te realiseren. Waar mogelijk in het regulier onderwijs, indien nodig op het speciaal onderwijs. De kwaliteitseisen voor het speciaal onderwijs worden aangescherpt om de opbrengsten van het onderwijs te vergroten. VSO-scholen gaan werken met drie uitstroomprofielen:

- vervolgonderwijs
- arbeidsmarkt
- dagbesteding

Bij de start op het VSO bepaalt de school in welk profiel een leerling onderwijs gaat volgen. Vso-leerlingen met het profiel arbeidsmarkt zijn niet in staat een regulier VO-diploma te halen, maar worden begeleid naar een loonvormende functie op de regionale arbeidsmarkt, tot aan het niveau van mbo -1. Daarnaast krijgt het vso met invoering van dit wetsvoorstel een beperkte nazorgplicht. Deze nazorgplicht is bedoeld als lichte vorm van advisering in de periode nadat een leerling een school verlaten heeft.

De entreeopleiding in het mbo

Het huidige mbo 1 (AKA) wordt omgezet in een entreeopleiding die alleen toegankelijk is voor jongeren zonder vo-diploma. Een entreeopleiding is gericht op het behalen van een diploma dat toegang biedt tot vervolgonderwijs, maar kan ook leiden tot uitstroom naar de arbeidsmarkt. Deze uitstroom naar werk wordt niet langer als voortijdig schoolverlaten gekwalificeerd. Nieuw is ook dat de cursist op de entreeopleiding na vier maanden een bindend studieadvies krijgt. Bij onvoldoende studieresultaten heeft de instelling de mogelijkheid om de student te adviseren te kiezen voor een andere opleiding of om het onderwijs te verlaten.

Aanpak

Voor kwetsbare jongeren is een integrale benadering bij de overgang van school naar werk van groot belang. Gemeenten dienen met partijen vanuit het onderwijs, de zorg en de arbeidsmarkt goed samen te werken om deze jongeren naar een baan te begeleiden. Het is van belang niet alleen de veranderende regelgeving rond participatie te kennen en toe te passen, de kansen zitten juist in het leggen van verbindingen tussen participatie met de transitie jeugd en passend onderwijs. Vooralsnog ontbreekt op veel plekken het overzicht en de sturing op een dergelijke structurele verbinding tussen onderwijs, jeugdhulp en participatie nog.

In de ondersteuning van kwetsbare jongeren op weg naar een startkwalificatie of een duurzame plek op de arbeidsmarkt zijn veel functionarissen en voorzieningen werkzaam, vanuit zowel gemeente, onderwijs, (jeugd)zorg als vanuit de re-integratie. Er is inzet mogelijk vanuit structureel gefinancierde voorzieningen als de RMC-functie, het jongerenloket, arbeidstraining in het VSO, subsidies vanuit het Europees Sociaal Fonds en REA Colleges, maar ook persoonsgebonden budgetten. Daarnaast zijn er vrijwel overal lokale en tijdelijke projecten, maar vaak ook landelijke projectsubsidies voor het verhogen van de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen. Zo is op dit moment oa. extra geld beschikbaar voor de aanpak van jeugdwerkloosheid.

Voor gemeenten is het zaak om in de regio alle partijen aan tafel te krijgen: gemeente, UWV, werkplein, zorg, onderwijs en vooral ook werkgevers. Met het doel om met elkaar een overzicht te krijgen van de omvang van de groep kwetsbare jongeren in de regio, de mogelijke voorzieningen en projecten en afspraken te maken over (de door de transities snel veranderende) taken en verantwoordelijkheden.